

Јасна
Котеска

Ширење на субјектот¹

Jasna
Koteska

The Expansion of the Subject¹

1. Спорниот сон на Фројд

„Откритието на несвесното е сè уште свежо, и имаме прилика, каква што не постоела, за пресврт.“

Жак Лакан

Овој текст го почнуваме со отворање на прашањето за статусот на несвесното кај Фројд. Веруваме дека ова централно прашање на психоанализата не е лишено од извесни концептуални засидувања кои ќе ги наречеме онтолошки, бидејќи зјаат околу прашањето за природата на несвесното. Во 11-от семинар, на прашањето на Жак Алан Милер за статусот на несвесното, Лакан одговара дека несвесното има нејасен онтички статус, но има структура, дека процепот на несвесното е пред-онтолошки и, конечно, дека статусот на несвесното е етички, а тој му го дава неговиот откривач, Фројд. Ако се каже дека несвесното има пред-онтолошки статус, тоа значи дека несвесното е некакво пред-нешто во реалната егзистенција; дека иако има структура со која влијае врз нештото, самото не е нешто. Ако се каже дека несвесното има етички статус, тоа значи дека се однесува по некаков пат и на другиот, а не само на субјектот. Несвесното за субјек-

1. Freud's Disputable Dream

“The discovery of the unconscious is still fresh and we have an opportunity, one that has not existed before, for a turnaround.”

Jacques Lacan

We begin this text with the opening of the question on the status of the unconscious in Freud's work. We trust that this central issue of psychoanalysis is not void of certain conceptual wallings which we shall call ontological because they stand as gaps around the question on the nature of the unconscious. In the 11th seminar to Jacques-Alain Miller's question on the status of the unconscious, Lacan answers that the unconscious has a vague ontic status, but does have a structure, that the gap of the unconscious is pre-ontological, and finally, that the status of the unconscious is ethical, rendered to it by its discoverer, Freud. When saying that the unconscious has a pre-ontological status it means that the unconscious is a kind of pre-something in real existence; that although it has a structure with which it influences the something, it itself is not something. When saying that the unconscious has an ethical status it means that it relates in a certain manner to the other as well, not only to the subject. The

тот се врзува преку симптомот како манифестација (Жак Алан Милер во текстот „ $\Sigma(x)$ “ пишува дека само симптомот може да се смета за доказ на несвесното), а за другиот го врзуваат сите останати манифестации на несвесното: сонот, лапсусот, грешката, поради тоа што тие може да бидат верификувани само преку другиот. Но, Лакан е дециден дека етичкиот статус не значи метапсихичко, то ест од оваа етичка димензија не може да се влечат онтолошки последици. Токму оваа структурност на несвесното кај Фројд е, според Лакан, неговата најголема методолошка доблест; тоа што Фројд никогаш не го супстанцијализира несвесното. Несвесното на Фројд никогаш не добива опис, особено не од редот на фантомските атрибути, иако е тоа таму пред-нешто.

Ќе се обидеме овде повторно да го погледнеме тој пред-онтички или нејасен онтички статус на несвесното. Веќе самиот Лакан детектираше кај Фројд едно место на пад на мислата, на капитулација на неговите интерпретаторски капацитети. Тоа место е првиот сон, анализиран во седмото, последно поглавје од Фројдовата книга „Толкување на сонштата“. Фројд наведува дека сонот што ќе го раскаже го чул посредно преку својата пациентка, која пак го чула на едно предавање за сонот. Контекстот во кој се случил сонот е следниот: Еден татко бдеел ден и ноќ покрај своето болно дете. Детето умрело и тој отишол во соседната соба да се одмори, оставајќи ја отворена вратата од собата каде што било мртвото дете со еден стар човек кој шепотел молитви. По неколку часа, таткото сонил како детето стои покрај неговата постела, го фаќа за рака и му вели: „Тато, зар не гледаш дека горам?“ Кога се разбудил, видел силна светлина која доаѓала од собата во која стариот чувар задремал, а пожарот започанал да се шири од запалената свеќа која паднала на раката од неговото мртво дете. Кај овој тро-

unconscious links to the subject through the symptom as a manifestation (Jacques-Alain Miller writes in the text “ $\Sigma(x)$ ” that the symptom may be regarded as proof of the unconscious) and to the other it is linked by the remaining manifestations of the unconscious: the dream, the slip of the tongue, the error due to the fact that they can be verified only through the other. But Lacan is decisive that the ethical status does not mean metapsychic, i.e. ontological consequences cannot be drawn from this ethic dimension. Precisely this structural make-up of the unconscious in Freud is, according to Lacan, his greatest methodological virtue; the fact that Freud never substantialises the unconscious. Freud’s unconscious never gets a description, especially not of the order of phantom attributes, even though it is there before – something.

Here we shall once again try to look at that pre-ontic or vague ontic status of the unconscious. Already Lacan himself detected in Freud a point of declination of the thought, of surrender of his interpretational capacities. That particular point is the first dream analysed in the seventh, last chapter of Freud’s book “The Interpretation of Dreams.” Freud mentions that the dream he is about to tell is one that he had heard told by his patient, who in turn had heard the dream at a lecture on the dream. The context in which the dream occurred is as follows. A father had been standing day and night over his sick child. The child died and he entered the neighbouring room to rest for a while leaving the door from the room where the dead child lay accompanied by an old man whispering prayers. A few hours later the father dreamt that the child is standing next to his bed and touching his hand saying “Daddy, can’t you see I’m burning?” When he woke up he saw an intense light coming from the room in which the old guardian had dozed off and a fire had started to spread from the burning candle that fell on the hand of his dead child. In this touching dream, obvi-

гателен сон, очигледно значаен за Фројд, отсуствува објаснувањето, тој одбива да оди таму каде што го води овој сон. Фројд се решава за најплаузибилното толкување на сонот: светлоста од собата продираше низ отворената врата и за сонувачот направила ист ефект како да бил буден. Пожарот настанал од паднатата свеќа, а таткото, веројатно, бил загрижен дека стариот чувар не е дораснат на својата задача, па таа грижа ја понел со себе во сон. Текстот на сонот бил повеќекратно детерминиран од зборовите кои детето му ги упатувало на таткото. На пример: јас горам - како треска од која детето боледувало; татко зар не гледаш - како некоја сцена полна со афект, но за нас, вели Фројд, засекогаш непозната, и слично. На прашањето што самиот си го поставува: под какви околности воопшто се јавил еден ваков сон, кој е најблизок до местото на будење, Фројд одговара со тезата дека сонот е исполнување на една желба - детето да се однесува како живо, да го спомне татка си, да го повлече за рака и да проговори како кога било живо. „Ако таткото прво се разбудел, па потоа донел заклучок кој ќе го одвел во спалната соба, тој, така да се рече, би го скратил животот на детето за овој еден момент“ вели Фројд и својата интерпретација ја завршува со едноставен коментар дека е очигледно со што овој мал сон со својата особеност го привлекува нашето внимание. Но, овде запира толкувањето на Фројд. Тој ја суспендира можноста изјавата „Татко зар не гледаш дека горам“ да се толкува поинаку освен како монтажа на татковите сеќавања за своето дете. Така останува двосмисленоста на Фројд, дека или особеноста со која нè привлекува овој сон е само во нашата афективност кон трогателноста на сонот, или дека тој има во себе нешто повеќе. Но, веќе последната Фројдова реченица за оваа тема гласи дека сонот не поставува никаква задача за толкување, бидејќи неговата смисла е дадена незаобиколно.

ously important to Freud, there is a lack of explanation, he refuses to go where this dream is taking him. Freud chooses the most plausible interpretation of the dream: the light from the room shone through the open door and gave the dreamer a feeling similar to being awake. The fire started from the fallen candle and the father, probably worried that the old guardian might not be fit for his task, took his worry with himself in the dream. The text of the dream was several times determined by the words that the child had directed to the father. For example, “I am burning,” as the fever of which the child suffered. “Daddy, can’t you see,” as a scene filled with affect, but for us, says Freud, remaining forever unknown, etc. The question that he asks himself: that under these circumstances such a dream had however appeared which is closest to the space of awakening, Freud answers with the thesis that the dream is the fulfilment of a wish – for the child to act as if it were alive, to mention its father, to tug his arm and to take on the same speech as if it would if it were alive. “If the father would have woken up first and only then have come to a conclusion that would have taken him to the bedroom, he would have, so to speak, shortened the life of the child for this one moment” says Freud and ends his interpretation with a simple comment that it is obvious that with this little dream with its particularity our attention is drawn. But, this is where Freud’s interpretation ends. He suspends the possibility of the statement “Daddy, can’t you see I’m burning” to be interpreted differently but as a staging of the father’s memories of his child. That’s how Freud’s double meaning persists that either the particularity with which this dream attracts us is only in our affectedness towards the emotionality of the dream or that it has something more in it. But, already Freud’s last sentence on this issue states that the dream does not set any kind of interpretation task because its sense is given in a straightforward manner. That is all we shall find on it in Freud. Lacan

Тоа е сè што за него ќе најдеме кај Фројд. Лакан вели дека овој сон е различен од сите други анализирани кај Фројд и дека Фројд не го искористува сонот поради тоа што за него не е важна вистината, туку извесноста.

Овој сон е најопсесивната точка и за самиот Лакан во 11-от семинар. Откако во неколку последователни предавања Лакан се очешува од наведениот сон, и самиот се простува со неговата анализа, велејќи дека сè што сака да каже за тој сон може да остане таинствено. Тоа е стратешки најдобро решение, ако ја имаме предвид сугестијата на Витгенштајн дека „За одговор што не може да се искаже, не може да се искаже ниту прашање. Загатката ја нема“ и така постапува и Фројд, тој ни вели дека сонот не е загатка, бидејќи (тој) нема одговор. Но, тоа што не се поставува прашање, не значи дека таму нема прашање. Ако Фројд го игнорира сонот за да ја направи својата теорија извесна, при тоа жртвувајќи ја вистината, се поставува прашање која вистина е жртвувана по повод овој сон? Што е тоа таинствено што не може да се отвори кај овој сон?

Тоа е можноста несвесното да има многу поопределен онтички статус од оној што му е припишан од Фројд. Во овој сон нема само не-реализирани содржини, туку има и реални. Тој делумно ја поништува функцијата на несвесното да прави обливиум, бришење, бидејќи индивидуалното трауматско искуство го реструктурира несвесното кое наместо само да цензурира, овде и комуницира со дел од означителите (ја цензурира смртта, но го комуницира пожарот). Оттука, содржината на овој сон не се ситуира само во логичкото време на несвесното, туку и во историско време, односно е во извесна истовременост со реалноста. Лакан по повод сонов вели дека може да зборува

says that this dream is different from the other analysed ones in Freud and that Freud does not use the dream due to that fact that for him it's not the truth that is important, but the certainty.

This dream is the most obsessive point for Lacan as well in the 11th seminar. After having touched upon the aforementioned dream in several successive lectures, he himself also bids farewell to his analysis, stating that all that he wants to say concerning that dream can remain a mystery. That is strategically the best solution if we consider Wittgenstein's suggestion that "For the answer that cannot be formulated, a question can also not be formulated. The riddle is gone" and that is what Freud does, he tells us that the dream is not a riddle because there is no answer (that he can find). However, the fact that a question is not asked, does not mean that there is no question. If Freud ignores the dream to make the theory certain, the truth sacrificed in the process, the question that appears is the one of which truth is sacrificed on account of this dream? What is the mystery that cannot be revealed in this dream?

It is the possibility for the unconscious to have a more determined ontic status than the one ascribed to Freud. In this dream there are not only unrealised contents, but there are real ones as well. He partially destroys the function of the unconscious to create an oblivion, deletion, because the individual traumatic experience restructures the unconscious which instead of only censoring, here also communicates with part of the signifiers (censors death, but communicates the fire). Therefore the content of this dream is not situated in the logical time of the unconscious alone, but also in the historical time, i.e. it is in certain concurrence with reality. On this dream Lacan says that we can speak of several realities,

ваме за повеќе реалности, една од нив промашена. Најинтригантното прашање на Лакан по повод овој сон гласи „Дали нè буди другата реалност во сонот?“ Тоа прашање во себе содржи различни онтолошки можности, на пример полионтолошка природа на нештата, полионтологија на психичката природа на човекот, кореспонденција на субјектот на сонот и субјектот на будноста. Овие прашања ги третираме како неможни, како да не може да се постават во рамките на психоанализата, затоа што таа е поставена како наука која не оди од онаа страна на метапсихичкото. Но, тоа е исклучиво проблем на доктрината и воопшто не е суштинскиот отпор кон „онаа страна“ како што изгледа на прв поглед.

2. Субјект-сон

Проблемот околу одбивањето да се разговара за оностраноста лежи во Фројдовото позиционирање на субјектот како стеснет субјект. Класичната психоанализа е нарација за најмалку две редуции на субјектот. Првата редуција е субјектот на свеста во однос на картезијанскиот субјект (кој е веќе стеснет на мислечки субјект). Ова се чини чудно, затоа што денес сметаме дека во структурна смисла Фројдовскиот субјект е далеку поширок од картезијанскиот, затоа што се здобил со едно големо несвесно, но што може да се направи со него во една смисла на маневарско (значи свесно) дејствување? Втората редуција парадоксално доаѓа од оној дел кој веќе стеснал - несвесниот и тоа во ординацијата, каде симптомот синегдотски го „освојува“ субјектот. За ова пишува Жак Алан Милер: „Ако имате симптом, за докторот вие сте симптомот.“ Оваа, да ја наречеме, симптомификација на станувањето субјект е процес што не се случува само во ординацијата, туку следствено влијае на теорискиот дискурс.

one of them totally missed. Lacan's most intriguing question on this dream is "Is the other reality waking us up in the dream?" That question contains within itself various ontological possibilities, for example a polyontological nature of things, polyontology of the human psychic nature, correspondence of the subject of the dream and the subject of being awake. These questions are treated as not possible, as if they cannot be placed within psychoanalysis because it is set as a science that does not enter the other side of the metapsychic. However that is exclusively a problem of the doctrine and it is in no way the essential resistance towards "that side" as it may seem at first glance.

2. Subject-Dream

The problem with the unwillingness to speak of that-sidedness lies in Freud's positioning of the subject as a contracted subject. Classical psychoanalysis is a narrative of at least two reductions of the subject. The first reduction is the subject of consciousness in regard to the Cartesian subject (which is already contracted to a thinking subject). This appears strange because today we, in a structural sense, regard Freud's subject of being far broader than the Cartesian one because it has gained a great unconscious, but what can be done with it in a sense of manoeuvring (therefore conscious) action? Paradoxically, the second reduction comes from the part that has already contracted – the unconscious and moreover in a doctor's office where the symptom synecdochically "conquers" the subject. Jacques-Alain Miller writes of this: "If you have a symptom, for the doctor you are the symptom." This, so to speak, symptomisation of the becoming a subject is a process that does not happen only in the doctor's office, but consequently affects the theoretical discourse.

Никогаш не е, во чисто теориска смисла, погрешно субјектот да се стесни до апсурд, затоа што тоа не ја засега вистината, која, ако се појави и ако таа појава е воопшто важна, секогаш ќе го стори тоа само во услови на отежнување (како што гласи она просветлувачко место од Хајдегер дека „точно изворната задача на филозофијата е да усложни, да го оптовари тука-битието (кое тогаш станува историско“). Како што не е погрешно и субјектот да се шири до апсурд. Ако зборуваме во смисла на Витгенштајн, субјектот и не му припаѓа на светот, туку е граница на светот, во смисла во која светот е мојот свет. Но, и да се согласиме со интерпретирањето на Фројд кај Лакан дека не е оперативно да се зборува за супстанца кога се зборува за психичко (аргументот поради кој Лакан го смета Јунг за промашен), проблемот всушност воопшто не е во супстанцата, туку во границата. Во извесна смисла, целата филозофија на субјектот е дебата околу тоа каде ќе се повлече границата на субјектот. Притоа под граница не мислиме на квантифицирачка граница, затоа што веќе Лакан појаснува дека субјектот нема простор што го зафаќа во картезијанскиот универзум, нема квантифицирачки димензии, туку евентуално формули, како што за Лакан формулата за субјектот гласи дека тоа е локацијата или место-интервалот меѓу перцепцијата и свеста. Ова, секако, функционира, со еден многу важен додаток и всушност генијална идеја на Лакан, дека гаранцијата дека субјектот е (дека тој е како меѓуинтервал помеѓу перцепцијата и свеста) лежи во една точка надвор од субјектот по себе, а тоа е другиот. За Лакан, другиот е гарант на субјектот поради два чинители од полето на другиот: желбата и погледот.

Сепак, постојат најмалку два субјекта кои го избегнуваат ова одредување, шизофреничарот и аутистот.

It is never, in a strictly theoretical sense, wrong to contract the subject to an absurd because it does not affect the truth, which, if it appears and if the appearance is at all of any importance, it shall always do it only in circumstances of difficulty (as the enlightening place in Heidegger reads that “specifically the primary task of philosophy is to complicate, to burden the here-being (which then becomes historical”). As it is not wrong for the subject to also expand to an absurd. If we speak in the sense of Wittgenstein, the subject does not belong to the world, but is a boundary of the world in the sense in which the world is my world. But, also to agree with Lacan’s interpretation of Freud that it is not operational to talk of a substance when talking of the psychic (the argument because of which Lacan considers Jung a failure), the problem actually isn’t at all in the substance, but in the border. In some sense, the entire philosophy of the subject is a debate over where the border of the subject shall be drawn. By border we do not mean a quantified border because already Lacan explains that the subject does not have a space that it inhabits in the Cartesian universe, there are no quantified dimensions, just maybe formulas, as the formula of the subject for Lacan is that it is the location or the place-interval between perception and consciousness. This of course works with a very important addition and actually a genius idea of Lacan’s, that the guarantee that the subject is (that he/she is as an inter-interval between perception and consciousness) lies in a point outside the subject unto itself, and that is the other. For Lacan the other is a guarantee of the subject due to two factors of the field of the other: the desire and the gaze.

Yet, there are at least two subjects that escape this determination, the schizophrenic and the autistic. The

Шизофреничарот во извесна смисла не е опфатен од ниеден дискурс, од ниедна социјална врска, бидејќи е единствениот субјект кој не се брани од реалното преку симболи, преку јазик, како што вели Жак Алан Милер. Ниту е одреден од другиот преку погледот, ниту од желбата. Тука сосема извесно имаме субјект, тоа е субјектот на шизофренијата, но нема поглед кој го одредува. Односно, има субјект и нема друг.

Од овие примери може да се изведат најмалку три импликации.

Првата и најважна е дека ако за субјектот на шизофренијата и аутизмот нема социјален контекст, не постои Друг, тоа е само затоа што шизофреничарот станува социјалност по себе, во смисла дека неговото искуство од другиот не е посредувано преку релации, тој има директно искуство од другиот, то ест искуство во кое се брише границата на субјектот и другиот. Тие би биле истовременост во едно.

Втората произлегува од оваа и денес е општо место: субјектот и другиот не се симетрични - до ова независно доаѓаат различни мислителци на постмодерната. Начиниот на кој тие не се симетрични е поливалентен: или е повеќе другиот, или е повеќе субјектот; или разделбата субјект-објект е „субјективна“, то ест неточна, односно сè е онтолошки воедно и субјект и објект; или, обратно на Аристотеловата логика, постои трета можност. Да се забележи дека третата можност овде исто така може да биде истовременоста на двете во едно.

Трето, другиот не е гарант за мојата извесност. Ова може да стане битна одредница за постлакановска-

schizophrenic, in a certain sense, is not included in any discourse, in any social relation, because he/she is the only subject that does not defend itself from the real through symbols, through language, as Jacques-Alain Miller puts it. Neither is he/she determined by the other through the gaze, nor by the desire. Here we most certainly have a subject, that is the subject of schizophrenia, but there is no gaze that defines it. That is, there is a subject and no other.

At least three implications can be drawn from these examples.

The first and most important one is that if for the subject of schizophrenia and autism there is no social context, there is no Other, that is only so because the schizophrenic becomes a sociality unto itself, in the sense that his/her experience from the other is not mediated through relations, he/she has a direct experience from the other, i.e. an experience in which the border between the subject and the other is erased. They would be a concurrence in one.

The second one comes from this one and today represents a general space: the subject and the other are not symmetric – various post-modern thinkers have independently come to this. The manner in which they are not symmetric is polyvalent: either the other is more or the subject is more; or the division subject – object is “subjective” i.e., incorrect, i.e. ontologically everything is both a subject and object; or, contrary to Aristotle’s logic, there is a third possibility. To mark that the third possibility here could also be the concurrence of the two in one.

As third, the other is not a guarantor of my certainty. This could be an important direction for the post-Laca-

та струја застапувана од Жак Алан Милер. Милер го исклучува другиот како гарант за извесноста на субјектот и го поставува симптомот како единствен гарант на несвесното. Како што пишувавме погоре, за Милер само симптомот не е зависен од интерпретацијата на другиот, оттука субјектот е одреден единствено од „осаменоста на симптомот“. Овој развој е интересен, бидејќи покажува дека линијата на мислата денес не ја радикализира интуицијата на Лакан дека нешто од субјектот лежи во полето на Другиот, туку ја враќа во телесноста на субјектот, и тоа не во кое било тело, туку во симптоматското тело. Овој чекор на медиализација на извесноста ја исклучува етичката димензија, која Лакан ја изведува како централна за Фројдовското несвесно. Симптомот ја затвора онтологијата како базирана исклучително на материјалност, материјалност на субјектот по себе, а извесноста се стационира назад во корпоралното поле на субјектот.

Нека видиме и друга можност во постлакановската струја, која дозволува замислување уште покомплексни (и понестандардни) несоцијални субјекти. Возможноста од вакви субјекти ја читаме како консеквенца од отклонувањето од Лакан кај Аленка Зупанчич. Кај неа има едно место коешто гласи: „Ако (конститутивното) его е тоа што гледа, но по цена никогаш да не го види погледот, тогаш субјектот не е оној кој го гледа погледот, туку е самиот поглед.“

Ова е редукција на Лакановската локализација на субјектот како место интервал меѓу перцепцијата и свеста. Тука субјектот е ослободен од горната граница на свесноста, и е дефиниран само во однос на долната - перцепцијата; истовремено тука погледот е одвоен од другиот и вратен во сопственост на субјектот, односно идентичен е со него. Освен несоци-

nian stream represented by Jacques-Alain Miller. Miller excludes the other as a guarantor of the certainty of the subject and sets the symptom as the only guarantor of the unconscious. As we wrote earlier, for Miller only the symptom is not dependant on the interpretation of the other, therefore the subject is determined solely by the “solitude of the symptom.” This development is interesting because it shows that the line of thought today does not radicalise Lacan’s intuition that something of the subject lies in the field of the Other, but returns it to the bodily presence of the subject, and not just in any body, but in the symptomatic body. This step of medicalisation of certainty excludes the ethic dimension that Lacan draws as central for Freud’s unconscious. The symptom closes the ontology as based exclusively on materiality, materiality of the subject unto itself, and certainty stations itself back in the corporeal field of the subject.

Let us see another possibility in the post-Lacanian stream that allows the imagining of even more complex (and less standard) unsocial subjects. We read the possibility of such subjects as a consequence of the declination from Lacan in Alenka Zupancic. There is a place there that reads: “If the (constitutive) ego is the seeing one, but at the price of never seeing the gaze, then the subject is not the one looking at the gaze, but it is the gaze itself.”

This is a reduction of the Lacanian localisation of the subject as a place – interval between perception and consciousness. Here the subject is free from the upper border of consciousness and is defined only in relation with the lower – perception; at the same time the gaze is separated from the other and returned in ownership of the subject, i.e. is identical with it. Except for the unsocial

јалните субјекти на шизофренијата и аутизмот како можност од истовременост на субјект и друг, кај ова отклонување од Лакан читаме и можност од претпоставување други несоцијални субјекти, на пример овде поставуваме една теза: зошто да не се мисли како можно постоењето на еден, да го наречеме, „субјект-сон“?

Веќе Лакан во 11-от семинар сликовито ја опишува нашата перцепција и свесност во сонот на следниов начин: „Нашата положба во сонот е на оној кој не гледа“; таму има отсутност на хоризонтот, субјектот на сонот следи, и додека следи не може да каже „јас сум свеста на овој сон“. Но, ако ја свртиме гледната точка, таму има друго нешто што има легитимитет на субјект, а тоа е самиот сон. Имено, Лакан објаснува дека услов за да има поглед е да има покажување дека се гледа. Будноста е поглед кој никогаш не може да се види, но обратно, секое будно гледање вклучува покажување дека се гледа. Во сонот нема поглед бидејќи нема покажување дека се гледа, туку има само следење. Но, обратно, текстот на сонот гледа во сонувачот и покажува дека гледа, сонот има поглед, а има и текст и со тој текст ни зборува.

Зошто тогаш да не може да се мисли една ситуација во која постои еден друг субјект, „субјектот сон“. Тој го задоволува стандардот за субјект со тоа што покажува дека гледа, а во извесна смисла „зборува“ (една од дефинициите за субјект на Лакан е дека е тоа говорен субјект, а во сонот зборува текстот на сонот) и исто така сонот е дистинкција на психичка функција (во 11-от семинар, Лакан го дефинира субјектот и како дистинкција на психичката функција). Само

subjects of schizophrenia and autism as a possibility of concurrence of the subject and an other, in this declination from Lacan we also read the possibility of supposing other unsocial subjects, for example here we set a thesis: why not to think as possible the existing of one, let's call it, “subject-dream?”

Already Lacan in the 11th seminar vividly describes our perception and consciousness in the dream in the following manner: “Our position in the dream is of the one that does not see;” there is an absence of the horizon, the subject of the dream follows and as long as it follows it cannot declare “I am the consciousness of this dream.” But if we turn the viewpoint, there is something else there that has the legitimacy of a subject, and that is the dream itself. Namely, Lacan explains that the condition for there to be a gaze is to show that there is looking going on. The condition of being awake is a gaze that can never be seen, but the other way around, each awoken moment of looking involves an indication that there is looking going on. In the dream there is no gaze because there is no indication that any looking is going on, there is only following. But, the other way around, the text of the dream looks at the dreamer and shows that it looks, the dream has a gaze and it also has a text and with that text it speaks to us.

Why then cannot a situation in which there is another subject, the “subject-dream,” be thinkable. It satisfies the standard of a subject by showing that it is looking, and in a certain sense “talking” (one of Lacan’s definitions of a subject is that it is a talking subject, and in the dream it is the text of the dream talking) and also the dream is a distinction of a psychic function (in the 11th seminar Lacan defines the subject as a distinction of the psychic function as well). Only, that function in the dream does not

што таа функција во сонот не му припаѓа на оној кој сонува или халуцинира, туку му припаѓа токму на сонот. Тогаш, во моментот кога сонува, оној што сонува се претвора во извесен анти-субјект (што е јасно веќе од Фројд – во сонот се случува манифестација на несвесното). Но, овде додаваме една можност – сонот да биде структуриран како субјект без антропоморфен носител.

Сето ова што се рече за субјектот сон, може да се однесува и на субјектот халуцинација. Меѓу сонот и халуцинацијата постои тесна врска, што според некои истражувања, има ист органски извор.²

И таму нешто гледа и покажува дека гледа во оној што во дадениот момент е претворен во анти-субјект, и таму текстот на халуцинацијата зборува работи кои треба да ги слушне овој анти-субјект. Значи, во моментот кога се, тие будниот субјект го структурираат во анти-субјект, а самите се здобиваат со потенцијал на субјект.

Да се вратиме сега на спорниот сон кај Фројд. Зарем не е она нешто што се случува во спорниот сон на Фројд исто со она нешто што се случува во халуцинацијата? Халуцинацијата е перцепција што не се случува во смисол на една погодена реалност, субјектот исто така следи без да гледа, а е виден од погледот на халуцинацијата.

Зарем не е можноста од прифаќање на постоењето на вакви субјекти: субјект-сон и субјект-халуцинација еден од начините да се разреши спорниот сон кај Фројд? Во тој случај добиваме јасна онтичка супстанца. Секако, она што во нас се буни против неговото прифаќање е губењето на извесноста, за да ја прифатиме оваа можност, од нас се бара да го предадеме

belong to the dreamer or to the one hallucinating, but belongs exactly to the dream. It is then, in the moment of dreaming, the dreamer turns into a certain anti-subject (which is clear already from Freud – a manifestation of the unconscious occurs in the dream). But, here we add another opportunity – the dream to be structured as a subject without an anthropomorphic carrier.

All that was said for the subject dream may also concern the subject hallucination. Between the dream and the hallucination there is a close connection, which according to some research, is of the same organic source.²

There too, something is looking and shows that it is looking at the one that in the given moment is turned into an anti-subject, that is where the text of hallucination says things that this anti-subject should hear. They, in the moment when they are, structure the awake subject into an anti-subject and they themselves gain the potential of a subject.

Now back to the disputable dream in Freud. Isn't what goes on in Freud's disputable dream the same with what goes on in the hallucination? The hallucination is a perception that does not happen in the sense of a suited perception that does not occur in the sense of one suited reality, the subject also follows without looking but is seen in the gaze of the hallucination.

Isn't the possibility of accepting the existence of such subjects: subject-dream and subject-hallucination one of the ways of solving the disputable dream in Freud? In such cases we get a clear ontic substance. Of course, what rises up in us against its acceptance is the loss of the certainty, in order to accept this possibility we need to surrender our sense of ourselves as sovereign and

нашето чувствување на самите нас како суверени и единствени онтолошки можни битија.

Никој не вели дека тоа е лесно. Но, оваа можност отвора простор за погодени реалности. Не мораме едната реалност да ја нарекуваме промашена, таа е само реалност која постои во време на другиот субјект, во времето кога јас сум анти-субјект. Двете реалности погодуваат, само *погодуваат* два субјекта. Не постои промашена реалност, т.е. таа постои само во епистемолошка смисла, кога субјектот го затвораме во тесните рамки на класичната психоанализа.

Конечно, ако на сонот и халуцинацијата им доделиме статус на независни субјекти кои за момент го поништуваат будниот субјект, од нив автоматски е исклучена и димензијата на социјалното, за која гледаме дека постојано лебди околу дефиницијата за субјект.

Да се вратиме повторно на тоа место кај Жак Алан Милер, за кого сонот дури не е ниту доказ за несвесно. Тој вели дека за сонот може едноставно да се каже дека е тоа само сон, и дека тоа често им се случува и на психоаналитичарите. Но, неанализирањето на сонот не значи дека сонот престанува да биде феномен со важност. Напротив, тој можеби добива поголема вредност, или вредност независна од субјектот. Исто така, ако социјалноста ја нема во сонот и халуцинацијата, конечно и во симптомот како „осамен“, дали тоа не значи дека овие феномени, бивајќи нерелациони, ја содржат социјалноста по себе, односно другоста по себе? Слично како шизофреничарот и аутистот, само што овие вториве имаат тело.

Никаде не мора да се мисли субјектот како дел од телото. Односно, зошто да не мислиме ситуација на субјект тотално независен и неврзан за телото?

unique ontologically possible beings.

No one says that it is easy. But, this possibility makes space for suitable realities. We don't need to call one of the realities missed, it is only a reality that exists at the time of the other subject, at the time when I am an anti-subject. The two realities suit well, just they suit two subjects. There is no missed reality, i.e. it exists only in an epistemological sense, when we close the subject in the constricted frames of classical psychoanalysis.

Finally, if we give the dream and the hallucination status of independent subjects that for a moment destroy the awake subject, from them the dimension of the social of which we perceive that it always floats around the definition of the subject is automatically excluded.

To return to the place in Jacques-Alain Miller for whom the dream is not even a proof of the unconscious. He says that of the dream it can simply be said that it is just a dream, and that it often happens to psychoanalysts as well. But the act of not analysing the dream does not mean that the dream ceases to be a phenomenon of importance. On the contrary, it maybe gets a greater value, or a value independent of the subject. Also, if sociality is absent from the dream and the hallucination, finally in the symptom as “alone” as well, does that not mean that these phenomena being irrational contain sociality unto itself, i.e. the otherness unto itself? Similar to the schizophrenic and the autistic, only the latter have a body.

Nowhere does the subject need to be thought as a part of the body. That is, why not think of a situation of a subject totally independent of and unconnected to the body?

3. Две раѓања

Сега одиме малку подлабоко во една генеричка смисла - на почетоците на животот, кај пред-Едипалниот субјект. Тој е генерално толкуван од две струи во психоанализата, кои се во меѓусебен конфликт. Иако со извесна релативизација, тој конфликт лесно ќе го прогласиме за привид. Првата струја ја претставуваат Фројдистите (тука е и Пијаже), а подоцна и Лакан, чија теорија за огледалната фаза е радикализирање на оваа доктрина. Втората струја ја започнува Мелани Клајн и неа, со извесни ревизии, ја прифаќа, на пример, Јулија Кристева.

Што се случува во предобјектниот, див свет на почетокот на психичкиот живот? Сите мислителци од првата струја велат дека свесноста не стартува заедно со почетокот на постоењето, туку најмалку 6 месеци подоцна. Сигмунд Фројд за новороденчето пишува како за Нарцис или несвесен егоцентризам, Ана Фројд зборува за недиференцијација како отсуство на психички центар - бебето нема свест за себе, нема свест за границата на внатрешниот и надворешниот свет и не прави разлика меѓу јас и другите, значи нема ниту идеја за другиот. Болдвин зборува за адуализам, Валон за симбиоза. Пијаже го допрецизира Фројд и вели дека наместо за почетен нарцизам, треба да се зборува за нарцизам без Нарцис.

Пијаже почетниот универзум на новороденчето го опишува како свет без објекти, постојат само слики кои се распрснуваат или неповратно, или за да се вратат, или исти, или слични, а на бебето ќе му требаат најмногу 18 месеци за да научи да се смести себеси како објект во свет исполнет со други објекти. Светот на бебето не познава време и простор во кој

3. Two Births

Now we go a bit deeper in a generic sense – to the beginning of life, to the pre-Oedipal subject. It is generally interpreted by two streams in psychoanalysis that are in mutual conflict, although with certain commonality, that conflict could easily be proclaimed an aberration. The first stream is represented by the Freudians (Piaget also belongs here) and later Lacan as well, whose theory of the mirror stage is a radicalisation of this doctrine. The second stream starts with Melanie Klein and is, with certain revisions, adopted by Julia Kristeva.

What went on in the wild world at the beginning of the psychic life, before objects came into being? All thinkers from the first stream say that consciousness does not commence together with the beginning of existence, but at least 6 months later. Sigmund Freud writes of the newborn as of a Narcissus or unconscious egocentrism, Anna Freud speaks of non-differentiation as absence of a psychic centre – the baby has no consciousness of itself, it has no consciousness of the border of the internal and outside world and does not differentiate between I and the others meaning that there is an absence of the idea of the other. J. M. Baldwin speaks of adualism, Walon of symbiosis. Piaget gives detail to Freud by saying that instead of early narcissism we should speak of a narcissism without a Narcissus.

Piaget describes the newborn's early universe as a world without objects, there are only images that disperse either forever, or to return, either the same or similar and the baby needs at most 18 months to learn to set itself in as an object in a world filled with other objects. The baby's world knows not of time and space in which objects and events exist, but only of a sum of heterogenic

се наоѓаат објектите и настаните, туку само збир на хетерогени простори сочинети од деловите на своето тело и некои временски впечатоци, на пр. чекање. Тоа нема идеја за каузалност, а почетната причинско-последична врска е магиско-феноменистичка.

Втората струја во толкувањето на психичкиот живот на новороденчето ја претставува единствената психоаналитичарка која се обиде пред-Едипалното дете да го види како сложено битие. За Мелани Клајн тоа има капацитет за сложени емоции кои веднаш добиваат свои функции во рано интегрираното его лоцирано во бебето, како и со јасна свест за објектите и за нивната употребност. Според Клајн, бебето рано диференцира два типа објекти: добри и лоши (првите, на пр. мајчинските гради и вторите, на пр. било што што не ѝ храни и не ѝ згрижува).

Тезата за отсутност на свеста за Јас во првите месеци ја поддржаа и реформаторите на Фројдовското учење, Јулија Кристева и Жак Лакан. Единствената клучна разлика кај Кристева е акцентирањето на врската на прото-субјектот со мајчинското тело, која во класичната психоанализа е третирана како која било врска. Фројдистите и когнитивците сметаат само со важноста на објектските односи, а веруваат дека бебето како субјект кој ќе биде ќе воспостави однос кон кој било афективен објект, сметајќи дека интеракцијата е независна променлива величина, додека факторот „мајка“ е неважен. Меѓутоа, зад оваа проста заменливост, парадоксално, се крие мета-вербата во извесноста на свеста, иако теоријата за дадениот старт на субјективноста е наменета да го зацврсти исклучувањето на иницијалната свест. Иако е точно дека детето ќе развие афективни односи кон кој било објект во својата околина, како и кон секое почесто присутно лице, неговата теорија може да стои сè

spaces made up of the parts of its body and some time impressions, for example waiting. It has no idea of causality and the early cause-effect relation is a magic-phenomenal one.

The second stream in the interpretation of the psychic life of the newborn gives us the only lady psychoanalyst that tried to view the pre-Oedipal child as a complex being. For Melanie Klein it has a capacity for complex emotions that immediately receive their functions in the early-integrated ego located in the baby, together with a clear consciousness of the objects and of their use. According to Klein the baby differentiates two types of objects at an early stage: good and bad (the first being, for example, the mother's breasts and the second being anything that does not feed and comfort).

The thesis on absence of consciousness of the I in the early months was also supported by the reformers of Freud's teaching, Julia Kristeva and Jacques Lacan. The only key difference in Kristeva is the stressing of the relation of the proto-subject with the mother's body which in classical psychoanalysis is treated just as any other relation. Freudians and cognitivists count only with the importance of the object relations and believe that the baby as a subject that shall be shall establish a relationship with any affective object, considering that the interaction is an independent changeable measure, while the factor "mother" is of no importance. Behind this ordinary interchangeability, hides the meta-faith in the certainty of the consciousness, although the theory of the given start of subjectivity is intended to strengthen the exclusion of the initial consciousness. Although it may be true that the child shall develop affective relations towards any object in its environment, as well as towards every more frequently present person, his theory might

додека веруваме дека постои симетрија меѓу субјектот и другиот. Но овој однос не е симетричен, како што покажавме погоре.

Но, овде се појавува и друго многу важно прашање: зошто стартот на субјектот е одложен, односно зошто има две раѓања - едно на физичкото тело, а друго на психичкото? Ако постојат две раѓања, тогаш овој период на празно постоење, на постоењето без свесност не може да биде без важност за конструкцијата на субјективноста. За да одговориме на ова прашање, освен што ја задржуваме досегашната дефиниција за субјект како што е сфатен кај Лакан (меѓуинтервал помеѓу перцепцијата и свеста), појаснуваме уште две дефиниции. 1. Свест - се приклонуваме кон оној дел од когнитивните научници коишто свеста ја сфаќаат најопшто како самосвест. Свесно е она што е свесно за самото себе. 2. Психичкото го сфаќаме во онаа дефиниција што ја дава Јунг во книгата „Архаичен човек;“ психичко е она што има волја да го промени рефлексното и инстинктивното.

За првата струја затоа е важна вербата дека субјектот не постои веднаш со постоењето на физичкото тело, бидејќи новороденчето не *перцепира* и нема *свеси* за свест за себе, значи нема свест ниту за другиот, значи нема свест. И исто така, тоа не е говорен субјект и нема да биде до 18 месеци. Но, ништо во овие теории не посведочува дека со самиот почеток на животот не почнува извесно психичко. Пијаже, кој бил пред сè заинтересиран за кодовите на сознанието, запишал чуден манир кај бебиња од 4 до 5 месеци. Кога сакаат да придвижат предмет кој се наоѓа во аголот на собата, тие го влечат јаженцето што виси над колевката. Од ова однесување кое не смета со просторната оддалеченост на предметите, Пијаже заклучил дека бебето нема идеја за каузалност, не ги познава законите на причина и последица и го сме-

stand as long as we believe that there is a symmetry between the subject and the other. But this relation is not symmetrical, as we presented earlier.

However, another very important question also appears here: why is the start of the subject suspended, i.e. why does it have two births – one of the physical body and the other of the psychic one? If there are two births, then this period of empty existence, of existence without consciousness cannot be insignificant to the construction of subjectivity. In order to answer this question, except for keeping the current definition of a subject as it is understood in Lacan (and inter-interval between perception and consciousness), we clarify two more definitions. 1. Consciousness – we incline towards the part of cognitive scientists that perceive, in the most general sense, consciousness as self-consciousness. Conscious is what is conscious for itself. 2. We comprehend the psychic in the definition that Jung gives in the book “Archaic Man;” the psychic is that which has a will to change the reflexive and the instinctive.

That is why for the first stream the believe that the subject does not exist immediately following the existence of the physical body is important, because the newborn does not *perceive* and has no *consciousness* of awareness of itself, meaning that it is not conscious of the other, meaning that it has no consciousness. Also, it is not a talking subject and won't be one until it is 18 months old. But nothing in these theories says that a certain psychic does not actually begin with the very beginning of life. Piaget who was primarily interested in the modes of cognition, recorded peculiar behaviour in four-and-a-half-month-old babies. When they want to move an object that is in the corner of the room, they pull the string that is hanging over the crib. From this behaviour that does not take into account the spatial distance of the objects, Piaget came to the conclusion that the baby has no idea

та своето единствено дејствување за центар на сите настани. Поради овој заклучок, тој наједноставно ја прогласил теоријата за недиференцираност од Фројдовската психоанализа за точна.

Но, нека ја погледнеме уште еднаш таа слобода во поведението која смета со можноста да дејствува на боговски начин, без оглед на концептите за време и простор. Што му дава право на бебето да мисли дека е семоќно во управувањето со просторот кој не му е физички досеглив? Зарем тоа не е нешто од доменот на психичкото? Психичкото никаде не подразбира дека станува збор за телесно можно, а желбата да се придвижи еден оддалечен предмет овде е јасен знак за волја како психичка активност. Ако бебето од 4,5 месеци има волева активност, тогаш е тоа минимум битие со психичка содржина.

Зошто да не претпоставиме дека бебето смета дека придвижувањето на далечниот предмет е возможно? Како што бебето има ниска физичка хомеостаза, така тоа има и ниска волева активност. (Имено, бебето на оваа возраст има ниска хомеостаза, иако таа не е најниска оти тоа би било ништавилото од каде штотуку доаѓа. Таа ниска хомеостаза се манифестира како непостоење јасна свест за границите на своето тело. Во педијатријата е одамна забележано дека новороденчињата стари неколку дена се плашат од своите раце, а се смета дека е тоа резултат на непознавањето на рацете како дел од своето тело. Лакан, подоцна и Кристева, пишуваат дека новороденчето не го чувствува своето тело како интегрално, туку поверојатно како фрагментирано). Но, ако сметаме со ниска физичка хомеостаза, тогаш треба да сметаме и со ниска психичка координација. Новороденчката волја еднакво можеби смета со паразитирањето на туѓата волја. Со други зборови, можно е новороденчето да

of causality, it does not know of the laws of cause and effect and regards its only action as a centre of all events. Because of this conclusion he simply proclaimed the theory of undifferentiatedness in Freud's psychoanalysis as correct.

But, let us once again take a look at that freedom in behaviour that counts on the possibility to act in a godly manner regardless of the concepts of time and space. What gives the baby the right to think that it is almighty in the administration of space that is not at its physical disposeure? Isn't that something that is from the psychic domain? It never underlies in the psychic that it actually concerns a bodily possibility, and the wish to move a distant object is here a clear sign of will power as a psychic activity. If a four-and-a-half-month-old baby has will power activity, then it is the minimum being with psychic content.

Why not suppose that the baby considers the moving of the distant object possible? Just as the baby has a low physical homeostasis it also has a low will power activity. (Namely, the baby at this age has a low homeostasis, although it is not the lowest one because that would be the nothingness from which it has just emerged. The low homeostasis is manifested as the non-existence of a clear consciousness of the boundaries of one's own body. In paediatrics it has long ago been noticed that new born babies just a few days old are afraid of their own hands, and it is considered that that is the result of the unawareness that the hands are part of one's own body. Lacan, and later Kristeva, write that the newborn does not feel its body as integral, but more rather as fragmented). But if we count on the low physical homeostasis, then we need to count on the low physical coordination. The will power of the newborn maybe equally interferes with the leaching of someone else's will power. In other words, it is possible that the newborn has an inbuilt psychic gift

има вградена психичка даденост со која верува дека е возможно извесно психичко „вмрежување“. Ние сме навикнати да сметаме со ширењето на психата навнатре, во правец на несвесното, а тоа е затоа што го доживуваме субјектот како некој кој пребива во едно дадено и готово тело. Треба да ја мислиме можноста - токму таа ниска кохерентност на волјата да е рано сведоштво за извесен капацитет за вонмедиумско комуницирање. Треба да го сметаме за можност капацитетот на психата да се шири нанадвор кон непознатото исто како што може да оди навнатре. Како што опстаночно бебето се користи со телото на мајката како со патерица, тоа еднакво може безмедиумски да се користи со туѓото психичко. Бебето му вели на Пијаже: ти си го ставил тој објект што свечка во аголот на собата, помогни ми да го дофатам! Влечење на јаженцето над колеката е знак на волја, а неговата психа смета со експериментаторот како со матрица на која ќе паразитира.

Чудесноста на оваа волја да се движи оддалечен предмет, дали таа не е потисната во име на научноста на експериментаторот? Но, ние денес знаеме дека експериментаторот не е лишен од субјективност и априори подложен на легитимитет, како што бил сметан во времето на Фројд, па и на Пијаже. Денес знаеме дека експериментаторот може да „го води“, да „го изнудува“ резултатот на својот експеримент, па бебето има право да се жали на толкувањата кои потоа ги изведува Пијаже! Овој пример е од рангот на Павловиот рефлекс, бидејќи и тој експеримент е посредуван во домените на психичкото. За кутрото животно на Павлов, Лакан пишува како за рез на желбата; експериментот во него може да предизвика цела низа психички нереди, но бидејќи не е битие кое зборува, не е прозвано да ја доведе во прашање желбата на експериментаторот. Исто така, во извесна

with which it believes a certain psychic “intertwining” possible. We are used to count on the expansion of the psyche inwards, towards the unconscious and that is because we experience the subject as someone that dwells in a given and ready-made body. We should consider the possibility – precisely that low coherence of the will of being an early witness of a certain capacity for communication that is outside the medium. We should consider as a possibility the capacity of the psyche to expand outwards towards the unknown just as it can go inwards. Just as the baby, as part of survival, uses the mother’s body as a cane, it can also without any medium use someone else’s psychic. The baby talks to Piaget: you have put that rattling object there in the corner of the room, help me reach it! The pulling of the string over the crib is a sign of will power and its psyche counts on the one conducting the experiment as a matrix on which it shall be a parasite.

The magnificence of this will power to move a distant object, isn’t it maybe suppressed in the name of the science by the one conducting the experiment? But, today we know that the one conducting the experiment is not deprived of subjectivity and a priori prone to legitimacy, as it was considered in the time of Freud and also of Piaget. Today we know that the one conducting the experiment can “direct,” can “force” the result of his/her experiment, so the baby has the right to complain on the interpretations that Piaget later draws from there! This example is similar to Pavlov’s reflex, because that experiment too is mediated in the domains of the psychic. Of Pavlov’s poor animal Lacan writes as if of a cut in the desire; the experiment may create in it a whole set of psychic turmoil, but because it is not a creature that speaks, it has not been called upon to question the wish of the one conducting the experiment. Also, in a certain

смисла, и телото на мајката не го посредува говорот, туку преговорот со туѓата желба чија врска ја раководат надворешните психизми. Ако потегнувањето јаженце што виси над колепката е гест на волја, еден рано посведочен зачеток на психичкото, во моментот кога се придвижува волјата, се случува првото видување, тоа е размена во доменот на психичкото. Тоа е псевдоидентификација која сепак мора да постои од некакви причини. Ако поставиме теза дека е возможно некакво допирање на психичкото, што го прави него возможно? Ако овој гест зборува за пренебрегнување на традиционалните граници на субјектот и ширење во неговото поле во доменот на не-субјектот, тогаш како настанува таа врска која не смета на просторните забрани?

4. Огледални неврони

Во средината на 1990-те години беше откриена една нова класа неврони, чија рана антиципација е поетскиот опис на Лакан, на постоењето на субјектот надвор од него. Еве како во еден научно-популарен стил (од статијата во списанието *Wired*) е опишана оваа невронска категорија: „Детето ја гледа мајката како ја подигнува играчката. Детето се смее: мама сака да си играме. Сопругот ја гледа жена си како ги подига клучевите за автомобилот од масата. Тој трепери: овојпат навистина си заминува. Медицинската сестра гледа како иглата се забодува во постар пациент. Прави гримаса: мора да болеше. Како овие луѓе знаат што мисли другиот? Како ги просудуваат нивните намери и чувства, како ги определуваат целите и вербата на другиот? Се чини едноставно, но детето исто така може да заклучи дека мама сака да замине, или сопругот да помисли дека жена му сака да си игра. Сепак, тие не грешат. Тие знаат“.

sense, the mother's body is also not mediated by speech, but by the negotiation with someone else's wish, the relation of which is directed by outside psychisms. If the pulling of the string hanging above the crib is a gesture of will power, an early recording of the conception of the psychic, at the moment when the will power sets in motion, the first seeing occurs, that is an exchange in the domain of the psychic. That is a pseudo-identification that yet must exist for some reason. If we set a thesis that some kind of touching of the psychic is possible, what is that that makes it possible? If this gesture speaks of the surpassing of the traditional borders of the subject and expansion in its field in the domain of the non-subject, then how does that relation that does not count on the spatial restriction occur?

4. Mirror Neurons

In the middle of the 1990s a new class of neurons was discovered the early anticipation of which is the poetic description of the existence of the subject out of itself of Lacan. Here is how this neuron category is described in sci-pop style (from the article in the *Wired* magazine): “The child looks at its mother as she picks up the toy. The child laughs “mommy wants to play’. The husband watches his wife as she picks up the car keys from the table. He trembles “this time she is really gone’. The nurse looks at the needle sticking into the elderly patient. She flinches “it must have hurt’. How do these people know what the other is thinking? How do they judge their intentions and feelings, how do they determine the goals and the trust of the other? It seems simple, but the child can also come to a conclusion that mommy wants to leave, or the husband can think that his wife wants to play. However, they are not mistaken. They know.”

Клучот за мистеријата на оваа способност за антиципација на туѓите намери е детектирана во случајното откритие на нова класа неврони од страна на една група италијански научници, кои кога започнале снимање на активноста на невроните во мозокот на мајмуните во раните 1990-ти не очекувале дека ќе најдат нешто вака радикално. Оваа нова класа неврони ја нарекле огледална. Огледалните неврони се активни кога субјектот извршува одредена задача, на пример подига рака, и во таа смисла се безначајни. Но, истите неврони се распапуваат кога нивниот сопственик гледа како некој друг ја извршува истата задача, на пример кога другиот подига рака. Тие се активираат од извесен тип емпатија, како извесна рефлексија на активноста на другиот, то ест како еден тип симулација на активноста на другиот.

Ваквата симулација посведочува дека меѓу мене и другиот кого што го набљудувам постои силна, безмедиумска врска. Однесувањето на другиот се продуцира и во истиот момент се репродуцира кај мене, што значи дека секое однесување секогаш настанува не како единечно и индивидуалистичко, туку секогаш како најмалку двојно, односно дуплирано. То ест меѓу мене и другиот постои врска која не е посредувана во физичка смисла, а во суштината е симулација. Меѓутоа, интересно е дека иако мозочната активност е идентична, сепак тој што набљудува нема во реалноста да ја подигне раката, како тој што е набљудуван. Во поголем дел од времето силна мозочна инхибиција ќе го спречи набљудувачот да ја активира сопствената моторика за да ја симулира активноста што ја набљудува. Но, нелагодноста што ја чувствуваме кога некој се мачи да стави конец во игла е доказ дека овие инхибитори не го блокираат секогаш и не со ист успех тој *примитивен, безмедиумски дијалог* меѓу субјектот и другиот.

The key to the mystery of this capacity for anticipation of someone else's intentions is detected in the chance discovery of a new class of neurons by a group of Italian scientists which, when they started monitoring the activity of the neurons in monkeys brains in the early 1990s, did not expect to find anything as radical as this. They called this new class of neurons a mirror class. The mirror neurons are active when the subject is in the process of performing a certain task, for example, rising its hand, and in that sense they are insignificant. But the same neurons fire off when their owner sees someone else performing the same task, for example, how the other rises his/her/its hand. They are activated by a kind of empathy, as a certain reflection of the activity of the other, i.e. as a kind of simulation of the activity of the other.

Such simulation witnesses that between me and the other one that I am watching there is a strong, unmediated relation. The conduct of the other is produced and at the same moment reproduced in me, which means that each conduct always comes not as one and individualistic, but always as, at least, double, i.e. doubled. That is, between me and the other there is a relation that is not mediated in a physical sense, and in the essence is a simulation. It is interesting, however, that although the activity of the brain is identical, yet the one watching won't raise his/her/its hand in reality as the one that is watched. Most of the time, a strong brain inhibition shall stop the one watching from activating his/her/its motorics in order to simulate the activity he/she/it is watching. But, the unease that we feel when someone is struggling to thread a needle is proof that these inhibitors don't always block and not with the same success that primitive, unmediated dialogue between the subject and the other.

Овие неврони може да се покажат како многу важни за конституирање на субјективноста. Ако невронски, меѓу мене и другиот постои истовременост, тогаш таа истовременост не е само празна апстракција, туку и суштинска психичка синхронија, односно сродност. Тоа значи дека нашата временост е истородна, то ест има една повторена, односно дуплирана временост, само едната од двете запрена.

Новороденчето на Пијаже може да прима псевдоидентификација, то ест да функционира преку ваква идентификаторска матрица со другиот „готов“, говорен субјект. Тоа значи дека прото-субјектот е веќе потенцијален субјект во моментот кога околу него се наоѓа еден друг „готов“ субјект, на пример мајката. Односно дека потенцијалот за субјект, прото-субјектот го добива во моментот кога првпат ќе здогледа еден друг околу себе. Оваа огледална идентификација настанува за првпат како здогледување, то ест како последица на перцептивното. Еден дел од когнитивците кои го критикуваа тврдењето на Пијаже дека новороденчето не перцепира објекти околу себе, излегоа со експеримент правен на новороденчиња стари неколку дена. На нив им е прожектирана слика на камен кој паѓа накај новороденчињата, а тие пред таа прожектирана слика се поместуваат. Ова секако може да биде инстинктивно, рефлексно поместување, но сепак ова е доказ за извесна перцепција. Ако е перцепција, тогаш новороденчето не е целосно лишено од нешто што би го нарекле долна граница на субјектот - перцепцијата. Како прото-субјекти кои перцепираат, макар и рудиментирано, новороденчињата сосема извесно ја перцепираат и активноста на другиот, а преку огледалните неврони истата ја симулираат. Ако мајката како „готов“ субјект кренала рака, новороденчето иако прото-субјект, го завршува движењето во себе.

These neurons may appear as very important in the constituting of subjectivity. If, neurologically, there is concurrence between me and the other, then that concurrence is not just an empty abstraction, but an essential psychic synchrony, i.e. relatedness. That means that our timeliness are the same, i.e. there is one repeated, i.e. duplicated timeliness, and only one of the two is stopped.

The newborn in Piaget may receive pseudo-identification, i.e. may function through such an identification matrix with the other “ready-made” talking subject. That means that the proto-subject is already a potential subject at the moment when around it there is another “ready-made” subject, for example the mother. That is, the proto-subject receives the potential for the subject at the moment when it first sees someone else around itself. This kind of mirror identification happens for the first time as a seeing, i.e. as a consequence of the perceptive. One part of the cognitivists that criticised Piaget’s claim that the newborn does not perceive objects around itself, came forward with an experiment conducted on newborns just a few days old. An image of a falling stone was screened to the newborns and they moved before this screened image. This of course might as well be instinctive, reflex movement, but however it is proof of a certain perception. If it is perception, then the newborn is not entirely without something that we would call a down border of the subject – perception. As proto-subjects that perceive, even if it may be rudimentary, the newborn most certainly percept the activity of the other as well and through the mirror neurons simulate the same. If the mother as a “ready-made” subject has lifted her hand, the newborn as a proto-subject, finishes the movement within itself.

Тоа е симулација која не се случува во смисла на една реализираност, но се случува во смисла на една симулација на моторика. Лакан профетички го објаснува секое движење како уочување. Тој вели: „Погледот по себе, не само што ги завршува движењата, туку и ги прикрива.“ Тоа значи дека погледот е доволен и потребен услов за довршување на секоја активност на субјектот. Активноста на мајката е довршена од погледот на новороденчето, новороденчето го завршува и го уочува движењето на мајката, во еден „магепснички момент.“ Не само што овде станува збор за одземање од погледот, туку и за многу посуштествено инаугурирање на еден прото-субјект во субјект кој миметира во времето за кое се веруваше дека тоа не е способно за разлучување на себеси од другиот. Невролозите велат дека во моментот на раѓањето речиси сите неврони што еден мозок ќе ги има се веќе формирани, само што не се вмрежени. Со секое искуство, поглед, звук, допир, тие се распалуваат. Секогаш кога ќе се распалат тие градат врска со други неврони. Ако е така, тогаш новороденчето веќе многу рано може да „види“ активности кои ќе ги завршува во себе, то ест ќе се подготвува себеси за субјект кој еден ден ќе биде.

Зошто е важно ова? Затоа што очигледно е дека додека новороденчето невронски ја миметира секоја акција на другиот, тоа едновременно ја миметира и идејата за себство. Таа идеја за себство, тоа ја презема од другиот. Бидејќи е во моментот преслабо за физичка и психичка координација и кохерентност, тоа во себе само ги инхибира, то ест ги завршува претставите за себство преземени од другиот, а сè уште не ги имитира, еманира.

Една ревизија што ја предлагаме во однос на досегашната теориска психоанализа за почетокот

That is a simulation that does not happen in the sense of a realisation, but happens in the sense of a simulation of motorics. Lacan prophetically explains each movement as a freezing. He says: “The look in itself not only finishes the movements, but also hides them.” That means that the gaze is a sufficient and necessary condition for the completion of each action of the subject. The activity of the mother is completed by the newborn’s gaze, the newborn completes it and freezes the mother’s movement in a “magical moment.” We are not talking here only of the taking away of the gaze, but of a more substantial inauguration as well of a proto-subject in a subject that shows mimesis in the time which was considered that it is not capable of differentiating itself from the other. Neurologists say that at the time of birth almost all neurons that a brain will have are already formed, they are just not set “in place.” With each experience, look, sound, touch, they spark off and are set aflame. Always when they are set aflame they build a relationship with other neurons. If this is so, then the newborn can already very early “see” activities that it completes within itself, i.e. it prepares itself for the subject it will become one day.

Why is this important? Because it is obvious that the newborn neurologically mimes each action of the other, it at the same time mimes the idea of self as well. It takes over the idea of the self from the other. Due to the fact that it at that moment is too weak for physical or psychic coordination and coherency, it only inhibits them in itself, i.e. completes the notions of self taken over from the other, but does not just yet imitate or emanate them.

A summary that we suggest in relation to present theoretical psychoanalysis on the beginning of subjectivity

на субјективноста би гласела најнапред дека станува збор за скалибилност. Ако е така, тогаш откритието на себството не може да се случува во една спектакуларна слика („свезден спектакл“, како што го вика Лакан) некаде околу шестиот месец од животот на новороденчето, кога тоа наеднаш ќе се здогледа себеси во огледало, во тн. огледална фаза кај Лакан. Оваа нарација не е ништо поверодостојна од онаа на Фројд за ордата која го убива таткото. Станува збор за точка којашто е претворена во приказна. Ако зборуваме дека центарот на психичкото се презема од друго тело, и не е нужно ситуиран во сопственото тело, тогаш автоматски имаме дозвола да ја мислиме можноста од постоење на гореспоменатите истовремени субјекти, субјектот сон и субјектот халуцинација, за почеток, то ест, да мислиме такви субјекти кои во себе ја обединуваат можноста од другост и кои сведочат дека ние сме во темелна заблуда кога веруваме дека субјектот директно треба да се врзува за телесен субјект.

would first and foremost be that we are dealing with scalability. If this is so then the discovery of the self cannot occur in a spectacular image (“star spectacle” as Lacan calls it) somewhere around the sixth month in the life of the newborn when it suddenly sees itself in the mirror, i.e. in Lacan’s mirror stage. This narrative is no more accurate than Freud’s one on the horde that murders the father. We are dealing with a point that is turned into a story. If we say that the centre of the psychic is being taken over from another body and is not necessarily situated in one’s own body, then we automatically have permission to think the possibility of the existence of the abovementioned concurrent subjects, the subject dream and the subject hallucination, as a start, i.e. to think of such subjects that within themselves unite the possibility of otherness and that witness that we are deep in fundamental deception when we believe that the subject should directly connect to a bodily subject.

Translated from Macedonian by Rodna Ruskovska

Белешки:

1. Оваа статија е дел од поголемо теориско истражување.
2. Кај еден случај на загубена способност за сонување, воден во Универзитетската болница во Цирих, што е опишан во „New Scientist“ од 10 септември 2004 година, е покажана можноста од органската врска меѓу сонувањето и халуцинацијата. Во овој случај губењето на способноста за сон кај една 73-годишна жена следел по чудната и необично јасна визуелизација за која таа не била сигурна дали е халуцинација или сон. Овој пример, меѓутоа, покажува дека сонот и халуцинаци-

Notes:

1. This article is part of a larger theoretical investigation.
2. In a case described in the issue of “New Scientist” of 10 September 2004 of loss of dreaming conducted at the University Hospital in Zurich, the possibility of an organic connection between dreaming and hallucination. In this case the loss of dream capacity in a 73-year-old-woman followed after the peculiar and unusually clear visualization of which she was not conscious if it was a hallucination or a dream. This example however shows that the dream and the hallucination either mutually exclude themselves, or

јата или меѓусебно се исклучуваат, или се најавуваат, Ако е првото, тогаш можеби може да се трасира и извесно органско, корпореално исходиште на ваквиот субјект, иако веруваме дека тоа е и сосема неважно.

introduce themselves, if the case is the first, then maybe a certain organic, corporeal outcome of this kind of subject may be traced, although we believe that that is entirely irrelevant.